

Apaizgoaren Konstituzio Zibilaren eta Nazioaren fideltasun juramentuaren aurkako testua (ca. 1791)

Frantziako Iraultzan, Biltzar Konstituzionalaren garaian, legea (eliztarrentzako Konstituzio Zibila) onartzeko eskatu zitzaion apaizgoari. Hauen pribilegioak kolokan jartzen zirenez, aurre egin zuten askok. Frantzia osoan zehar azaldu ziren halako jarrerak, horren adibide izanik Nafarroa Beherean urte haietan euskaraz idatzi zen testu hau ere.

Galdegiten daukute juramentu bat Nazionaren asanbladak egin duen Elizako Konstituzionearen gainean, eta hain hertsiki non ez badugu egiten desafiatzen baikituzte gure arrenden ['irabazien'] eta gure erretoreen ['parrokien'] edekitzeaz ['kentzearekin'].

Nonbait huntasun handiak irurikitzen dituzte ['onura handiak espero dituzte'] juramentu hortarik, eta guk hori egin faltaz ['hori egin ezean'], baldin zilegi bazaiku horren egitea, hoben ginduke huntasun handi horren debekatzea ['hutsegite larria egingo genuke onura handi hori debekatzean'].

Dugun beraz ikus zilegi zaikunez juramentu horren [egitea], ea egin dirogunetz ['dezakegun'] gure arimen kalterik gabe. Gure argia izan bedi Jinkoaren legea. Zer erakusten dauku?

[...] Bizkitartean Konstituzione berriak guziak edekitzen dazko. Lehenbizikorik apezpikutzat elektorrek izendatzen dutenari defendiatzen dako Aita Sainduari aprobazionerik galdegitea. Bigarrenekorik kentzen ditu fraiden eta seroren ordenak, hausten ditu heien botuak. Hirurgarrekorik defendatzen du ez absoluzione, ez dispentsa xerka ['bilatzera'] Aita Sainduarenganat joaitea.

Beraz puntu horien gainean elgarren kontra dira Eliza Jesu Kristoz fundatua eta Konstituzione gizonez egina. Zein alderdi atxiki behar du giristino ['kristau'] fidelak?

Zer izanen dira beraz apezpiku orai elektorrez izendatuak eta Aita Sainduaren aprobamendua gabe apezpikutasun [...] funtzionetan sartzen direnak? Hek ['haiek'] izanen dira botererik gabeko apezpiku faltsu batzu, Elizak bere artzaintzat ezagut ez ditzakenak, artaldearen gobernua Na[g]usiarenganik errezibitu gabe aprobamendua hartu dutenak, bordan bortatik sartu behar bidean [...], artzain egiazkoak bezala Salbatzailearen hitzen arabera, leihotik edo bertzetarik ohoinak ['lapurrak'] sartu direnak.

Apezpiku zismatiko, erran nahi da Elizako obedientziatik separatu horiek, eta hek bere artzaintzat ezagutzen dituen populua bera, zismatiko egiten da eta Salbamenduko bidetik kanpoan jartzen da.

Apezpiku horiek egin litzaketen autoritatezko akto guziak nul ['baliorik gabeak'] lirateke. Hetaz aprobatu apeza batere boterik gabe lirateke, hek eman absoluzionek ez lezakete barka bekaturik, heriotzeko orenean ['orduan'] salbu [...].

[...] Bizkitartean Konstituzione berriko dekretak Elizako buruza[g]ia deitatzan dutelarik Aita Saindua, edekitzen dazkote pribilegio horrek eta ezartzen dute izenez handi eta funtsean deus ere ez Frantziako.

Anonimoa, Ahatsa (Nafarroa Beherea) inguruetan idatzia, 1791 aldera.¹

¹ [Testu honen iturria: ZZEE (1998): *Historia testu bidez*, Arabako Foru Aldundia - EHU, Gasteiz. Testua hautatu eta transkribatu duen Joseba Zuazoren baimenaz. Irakurketa errazteko, ortografia gaurkotu eta egungo arauak jarraiki orraztu ditugu bokal arteko fonetismoak (*cilheguy* > *zilegi*, *botuyac* > *botuak*, *bothere* > *botere*, *dien* > *duen*, *ditien* > *dituen*, *gainian* > *gainean*, *juaitia* > *joaitea*...). Gainerako guztian testua errespetatu da, halanola jatorrizko euskalkiaren aditz, sintaxi eta lexiko kontuetan. Egoki iritzi den kasuetan kortexe artean erantsi dira hitz sinonimoak (*gristino* ['*kristau*']...) edo bestelako azalpen argigarriak.]